

**גיליון ניבים מיוחד לזכרה של
עמליה יערי**

(2023-1928)

עמליה יערי – חייה, עליה וממני/יעריב יערי

עמליה נולדה בארגנטינה, אבל סיפור חייה מתחיל עוד קודם, והשפיע על תפישותיה ומעשיה לאורך השנים. סבא שלה שהיה עילוי בתורה, השתדך לנינה של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב – שנודע בכינוי 'סגורם של ישראל', ולאחר מכן כיהן כשלושים שנה כרב הראשי של אומן. לימים, כאשר הוא נפטר באמצע שנות השלושים, עלו ארצה אימו, אשתו והבן הקטן. כך, סבתא-רבתא של עמליה וכן הסבתא שלה קבורות בבית הקברות נחלת יצחק הישן בתל-אביב. עוד לפני כן ובתחילת המאה העשרים הסבא היה ציוני גדול ולכן שלח לציון ולציונות את מרים אמא של עמליה, כנערה צעירה וביחד עם הדודה ועוד רבים מהמשפחה. בארץ ובאוקראינה למדה מרים הוראת עברית, מקרא ועוד ומרבית חייה זה היה המקצוע שלה.

מהצד השני, הסבא של עמליה ברח מליטא מגורל של גיוס לצבא אל החוות של הברון הירש בארגנטינה בתחילת המאה העשרים. טוביה, האבא של עמליה היה אז בן חמש וגדל כחקלאי בחווה בשם 'וירחיניה', ליד מוזסוויל. הוא היה בחור פרוע שחיפש הרפתקאות והתנדב לגדודים העבריים שקמו במהלך מלחמת העולם הראשונה.

טוביה, אבא של עמליה וסבא שלי, כבש את הארץ כחייל של הגנרל אלנבי וטרומפלדור, המפקד הנערץ עליו שכך עמליה גדלה. אביה השתקע בארץ כחקלאי וכמדריך חקלאי, ובשנת 1922 נשא לאישה את הסבתא שגדלה בארץ כדוברת עברית ומורה לעברית. אחותה הבכורה של עמליה נולדה בארץ. בשנת 1925 כאשר התחיל הריון שני, ובארץ הייתה המצוקה הגדולה של שנות העשרים, הם החליטו לנסוע לארגנטינה, למכור שם את אדמות המשפחה ולחזור עם כסף. בארגנטינה נולדו עוד שתי בנות והצעירה במשפחה היא עמליה, שגדלה עם שפת אם עברית בבית קומוניסטי, עם ציונות גדולה ואמירה שאוטוטו חוזרים ארצה.

אבל החיים התגלגלו אחרת וההורים לא שבו ארצה. עמליה גדלה כאמור כציונית ובשומר הצעיר בקורדובה. למדה בתיכון הוראה, וכך בשנת 1948 בגיל 19 עלתה ארצה כחלק מהגרעין של השומר, אל קרובי המשפחה הרבים פה ולהכשרה בקיבוץ מעברות. לאמא היה מאד מאד קשה לאורך כל החיים הפרידה מהוריה והעובדה שהם לא עלו בעקבותיה ארצה (למרות שלימים מאירה אחותה הבכורה חזרה ארצה עם בעלה וכך גם חלק מילדיה שעלו פה אתנו).

בארץ ובגיל צעיר הייתה הרבה רוח, אך לא היה קל. עמליה אמנם הייתה עם קרובי משפחה ועם העברית, אך רחוק מהוריה ואחיותיה וסיפרה שהרגישה מאד לבד. די מהר התחנתה נישואים ראשונים לדב להב ונולדו להם שני בנים – יגאל ויגב, חיי הנישואים לא עלו יפה והם התגרשו. אז התאהבה בקיבוץ בגרוש אחר – חיים יערי (שקבור פה לידה כבר שנים רבות מאד) וזו הייתה אהבת חייה. חיים הביא לביתם המשותף שלושה בנים מצידו, שהיו לאמא כמו ילדיה שלה ואני נולדתי כשישי, הצעיר והמשותף למשפחה המאושרת. גדלנו בבית מאד ציוני, חלוצי-קיבוצי, אידאליסטי ועל ברכי אהבת הארץ, הקרבות בנגבה, טרומפלדור וצבא.

בבית כזה גם עמליה נתנה דוגמה אישית ולקחה חלק גדול בבניין הקיבוץ (תרת-משמע).

היא מילאה תפקידים רבים ולקחה על עצמה אחריות רבה. החל בניהול החזירה, שתי קדנציות (טעימות) בניהול האקונומיה המטבח וחדר האוכל, מזכירה טכנית של הקיבוץ, הקימה וניהלה את חממות הוורדים של געש

(שזכורות לי כמקום יפה להפליא), ניהלה לתקופה קצרה את החינוך בקיבוץ, ולאחר פטירתו

של חיים עשתה רישיון נהיגה ויצאה לעבודה ארוכה בגרנות, משם חזרה לריכוז הבניין של הקיבוץ, להקמת וניהול המאפיה של הקיבוץ עם שותפים מנתניה ולבסוף ועד גיל 83 הייתה סדרנית הרכב של הקיבוץ. בתמצית חיים רבי

מעש בקיבוץ כאישה חזקה שלא נכנעה למוסכמות המגדר של אותם ימים. תמיד השתדלה

לתרום ככל יכולתה, בחריצות רבה והוגנות. אמא הייתה מאד ביקורתית כלפי פנים ומאד מאד לויאלית מחוץ לקיבוץ. קיבוץ געש היה עבורה במשך שנים רבות הכל וכל מכול.

מעבר לקיבוץ עמליה אהבה לספר על משפחתה וקשרי המשפחה הסבוכים וההיסטוריים (שאני כנראה לא מדייק בהם לגמרי). כחלק מכך היא עשתה טיול שורשים ראשון בעקבות

חיים וביחד איתי. נסענו בשנת 1982 לדנמרק אל אורי יערי (אחיו של חיים, ניצול אושוויץ, חבר קיבוץ נאות מרדכי שחזר לחיות בדנמרק עם חברתו מהמחתרת בזמן המלחמה) ומשם נסענו לגרמניה ולמזרח ברלין שם נולד חיים. לאמא היה ממש

חשוב לאסוף לביתה את כל המשפחה המורחבת ולשמור על קשר עם בני דודים, אחיינית ושאר קרובים לא מזוהים... כולל כל הענף של אחיו של חיים.

טיול שני היא עשתה בגיל מבוגר עם טילה חברתה מגעש, ושוב עם דפנה נכדתה לארגנטינה,

לקברי ההורים ולמחוזות הילדות. וטיול שורשים שלישי מלא בסיפורים עשתה עם דפנה ואיתי לאוקראינה, לברדיצ'ב, לאודסה ולאומן, משם באה אמא שלה ומחצית ממשפחתה שבארץ.

לעמליה היו כמה מאפיינים לאורך השנים, דברים כמו מרכז למשפחה הגדולה והענפה, שתיית מטה בשבת

בבוקר עם חיים, לחמניות מצוינות לקיבוץ ועוד הרבה שנים לבנים ולנכדים, השקעה גדולה בעזרה מכל סוג שהוא לגידול הנכדים - כגון הסעות, שמרטפות (בגעש צריך לדבר עברית), קשר ובית גם לנכדים שהיו בתקופות יותר מאתגרות להורים, קריאת עיתון יומי ופתרון התשבץ, וקריאת ספרים אובססיבית בשלוש שפות ממש עד ימיה האחרונים (גם כאשר כבר לא זכרה ולא הבינה את מה שהיא קוראת). עם קריאת הספרים והחינוך מהבית שלה, היא הייתה לאשת שיחה חזקה בספרים ובדברים גדולים ולא ממש מתעניינת בדברים הקטנים

של החיים. עמליה קיבלה ואהבה את הכלות שלה (ולימים החזיקה מהן יותר מאשר מאתנו

הבנים) וזה המקום להודות לעידית כלתה על שנים ארוכות של אהבה דאגה וטיפול באמא שלנו וכמובן שגם לפרנישה שבאה מהודו (ומעמליה שרוני) ועשתה ככל יכולתה לטפל בשנים האחרונות והלא פשוטות של אמא.

אישית אני מרגיש הקלה וחושב שכאישה חזקה היא נאחזה בחיים מעט יותר מדי זמן (וכחברה הנושא הזה לא פתור ולא שלם ועומד מולנו כאתגר). הייתי גאה באמא שלי לאורך השנים, הרגשתי את אהבתה ואהבתי אותה. יהי זכרה ברוך ומעשייה צרורים בצרור החיים.

ישראל פלג

עמליה יערי, חברתנו היקרה וממקימי הקיבוץ נפרדה מאיתנו בשיבה טובה. הקשר בינינו בשנים האחרונות היה מאוד רציף. יום יום הייתה באה לוותיקון ומשתתפת בפעילויות השונות (לשמוע הרצאות, לראות סרטים על ההיסטוריה של ארץ ישראל והיהדות).

עמליה מאוד התגאתה על כך שבמשפחתה עברית הייתה שפת הבית. כשהתחיל חוג קפוארה, תחילה סירבה ואחרי זמן מה התחילה להשתתף באופן פעיל ומאוד נהנתה. היא אהבה מאוד לקרוא ספרים וכשהייתי נכנס אליה הביתה היא הייתה משתפת אותי בחוויית הקריאה וכך נוצר בינינו זמן איכות.

כשהגעתי לקיבוץ בגיל 15 במסגרת חברת הנוער "שורשים", הייתה אחת הדמויות הראשונות שהכרתי בקיבוץ.

עמליה יקרה, נוחי על משכבך בשלום

תודה לחיים שנתנו לי כה הרבה
נתנו לי את הלב שמרעיד את מסגרתו
כשאני חוזה בפירותיו של המוח האנושי,
כשאני חוזה בטוב, כה רחוק מהרע,
כשאני חוזה בעומקן של עינייך הצלולות

תודה לחיים שנתנו לי כה הרבה
נתנו לי את הצחוק ונתנו לי את הבכי
כך אני מבחינה בין שמחה לצער,
שני המרכיבים שיוצרים את שירתי,
ואת שירתכם, שהיא אותה השירה.

ושירת כולם שהיא שירתי

תודה לחיים שנתנו לי כה הרבה

הראל להב

בקיבוץ של פעם המושג "בית" היה מעט מבלבל. לילדים היה את בית הילדים, להורים היה "חדר" ואת רוב הזמן העברנו בכלל על הדשא.

אבל לנו, הנכדים של עמליה, היה מקום אחד שכל הזמן הרגשנו בו בבית. אצל סבתא. בימי שישי בערב בזמן שכל הילדים אכלו בחדר האוכל, לנו הייתה ארוחה משפחתית גדולה, שהיו בה צ'יפס, קולה וגלידה שגרמו לכל הילדים האחרים לקנא בנו, והיה גם מרק שאת הטעם שלו אי אפשר לשחזר גם כשמנסים לחזור על הפעולות שלה אחת לאחת.

אם התעוררת רעב ביום שבת, אפשר היה ללכת לסבתא לאכול את הלחמניות שהיא אופה ולמרוח עליהן דולסה דלצ'ה מהסיר שהיא בדיוק הכינה, רק צריך להיזהר לא לאכול את הגולות שהיא הייתה זורקת פנימה שלא יגלוש.

ואפשר לישון אצלה פעם בשבוע, בימי שלישי, כשלא רוצים ללכת לישון בבית הילדים, ולראות טלוויזיה עד מאוחר או להסתכל ביחד איתה על מפת העולם הענקית שתלויה על הקיר, ושם לראות כמה ארגנטינה רחוקה מישראל ואיזה מסע סבתא עשתה כדי להגיע לכאן, ואפשר גם ללמוד על המסעות של מגלאן וקולומבוס ואיפה בדיוק הייתה החזית המזרחית במלחמת העולם השנייה, כי סבתא שלנו הייתה גם מומחית לא קטנה להיסטוריה וידעה להסביר את הדברים האלה מעולה.

כשהיינו נערים אפשר היה לבוא אליה לעשות שיעורים, בעיקר במתמטיקה ואם היינו מאחרים את ההסעה לבית הספר, תמיד אפשר היה לבקש ממנה שתסיע אותנו (היא הייתה אחראית על הסידור רכב, אז איכשהו תמיד היא הצליחה למצוא אוטו פנוי).

כשרבנו עם ההורים אפשר היה ללכת אליה וגם כשלא רבים עם אף אחד אפשר פשוט לבוא. כי הבית של סבתא תמיד פתוח בפנינו (אני אפילו גרתי איתך כמה שבועות בשתי הזדמנויות). וסבתא שלנו שהייתה אישה כל כך קשוחה וחזקה כלפי חוץ, הייתה כל כך רכה כלפי הנכדים. אף פעם לא שופטת, לא מעירה ולא מנסה להגיד לנו מה לעשות. רק אוהבת ותומכת.

היו שנים שהייתי בא כל יום חמישי, עם ניר, לאכול סטייקים עם צ'ימיצ'ורי ולשמוע סיפורים על הקמת הקיבוץ ועל ההרפתקאות של יריב. כשהכרתי את יערה אז גם היא הצטרפה

לארוחות. דאגת להכין במיוחד בשבילה אוכל שהיא אוהבת ושהבנת שכבר אין לה סבים, אמרת שתהיי גם סבתא שלה.

כשנולדו לי הילדים הייתי עובר אצלך מדי פעם בערב וידעתי שתמיד אפשר להיכנס, גם שכבר מאוחר, כי את לא הולכת לישון לפני שאת שותה כוסית וודקה בשתיים עשרה בלילה. היינו ויושבים ומדברים, אני הייתי מספר לך על הצרות שלי ואת היית מספרת לי כמה טוב היה לך עם חיים ונראה שנינו היינו יוצאים קצת עצובים וקצת מעודדים מהשיחות האלה.

אז סבתא יקרה, אני רוצה להגיד לך המון תודה. היית בשבילי בית. ידעתי שתמיד אני יכול לסמוך עליך שתתמכי, שתעזרי, שתאהבי ושתקבלי אותי בכל מצב. את היית אישה כל כך מוכשרת וחכמה והצטיינת בכל כך הרבה תחומים, אבל הדבר שהיית הכי טובה בו, זה בלהיות סבתא.

עידית להב

סבתא,

תמה תקופה ארוכה בה זכיתי להיות כלתך. לפני הכל, בשם כולנו, אנחנו רוצים להודות: לישראל ואטי, תודה לכם על ליווי אוהב, מבין ותומך. לך פרנישה, כל כך יקרה, תודה על הטיפול הכה מסור, דואג ונאמן. ולכן, צוות מרפאה, לרותקי, אילנית ומירב, מה נאמר? אין כמוכן. המסירות, הטיפול, החיבוק, ההבנה, בכלל לא מובן מאליו. זכינו בכך ובגדול.

עמליה – ככלה ראשונה שהצטרפה למשפחה ברוכת בנים גברים, זה לא היה פשוט בכלל אבל בזכותך סבתא, ובזכות חיים ז"ל, מיד הרגשתי שייכות. לא עברתי מבחני קבלה, לא רשמיות יתר. אפילו בלידה הראשונה זכיתי לליווי שלכם מאחר ויגאל היה במילואים. ידוע

שמשפחתנו מורכבת משלוחות ואת ידעת והצלחת לאסוף ולחבר, להפגיש וליצור חמולה. תמיד היינו בראש מעינייך. כל יום שישי ארוחת הערב המסורתית, הנכדים מתרוצצים... מבלגנים... והגדולים

זוכים לאוזן קשבת, לשיחה על ספר... על ההיסטוריה...

הקבלה שלך... הנתינה ללא גבולות ומעצורים. אף פעם. ככלתך לא הרגשתי שאני צריכה להלך בנעלי בלט כדי לא לפגוע, לא להעליב, לידך תמיד הרגשתי נהדר, הרגשתי מקובלת, התקשורת בינינו תמיד הייתה מלווה בכבוד, בהדדיות, אפילו שלא על כל נושא הסכמנו... ולא שכחתי מעולם סבתא, שיש קול כלה ויש גם קול חמות.

סבתא – לא אשכח לעולם את הבייביסיטר, את העזרה שתמיד הייתה באה בזמן הנכון וברגע המתאים, את הקשר הכל כך קרוב שיצרת עם ילדינו – נכדייך.

סבתא, בחודשיים האחרונים נפרדתי ממך ובעיקר בחודש האחרון. כל יום הושטת לי יד שאלטף, היו פעמים שגם את תפסת את פניי וליטפת, לחצת את ידי, ולאט לאט הרגשתי שהלחיצה נחלשת וברור היה לי שידעת שאת נפרדת.

סבתא – חמות יקרה שלי – היית לי המון המון! ועכשיו, אינך!

אמנון יערי

דיברו לפני על עמליה, מכל מיני זוויות, נקודות ראות, ועל בסיס מפגשים שונים במשעולי החיים הארוכים כל כך. אני רוצה לתאר תמונות מינוריות שיאירו את עמליה 'שלי':

1. הדבר הראשון שבולט לי הוא חוסר הבולטות והטריוויאליות לכאורה של שתי משפחות שאני חלק טבעי שלהן. נורמלי לחלוטין וחסר כל ייחוד. נעים ופשוט. חלק מהמשפחה החמה ואוהבת של עמליה ואבא. נצורות בזיכרוני תמונות רבות מ'החדרים' השונים בקיבוץ, ה'הקמות' והרצון הטבעי פשוט להיות שם.

2. קפיצה בזמן – אני "מוסדניק" ברמות חפר הרחוקה. שבת בבוקר הסעה לקיבוץ, ואז הקקאו החם והמתוק, כן זה עם הקרום, עם הטעם הייחודי שאינו בר-חיקוי.

3. עוד קפיצה – קריסטין: סיטואציה לא פשוטה לעיכול שהפלתי על עמליה. הסתייגות אינסטינקטיבית, הבנה שזה המצב וקבלה מלאה ושלמה ללא סייג, קשר עמוק וחם.

4. הגענו לנטע – בתנו הבכורה – עמליה לקחה אותה כנכדה אהובה וטיפלה בה כסבתא לדוגמה. ליווי, ייעוץ, הסעות לחוגים בתל-אביב, מעורבות, מסירות ואחריות טוטלית ללא חשבון, ברצון וכוונה טובה.

עמליה – תמיד הראית לי אהבה, ביקשת קרבה. אני מצידו לא תמיד שיתפתי פעולה, לא תמיד הראיתי הערכה והכרה. במבחן הזמן דעי לך שהצלחת במשימה. אני ללא ספק בן המשפחה.

